

JAG HAR FÖR FAN INGENTING ATT TA PÅ MIG

Ett letande i den kreativa processen genom att skriva ett manus om könsroller i skolan, med egna minnen som utgångspunkt

Lina Zerpe

Självständigt arbete (examensarbete), 15 högskolepoäng

Konstnärligt kandidatprogram i musikal

Högskolan för scen och musik, Göteborgs universitet

Vårterminen 2017

Författare: *Lina Zerpe*

Arbetets rubrik: *Jag har för fan ingenting att ta på mig. Ett letande i den kreativa processen genom att skriva ett manus om könsroller i skolan, med egna minnen som utgångspunkt.*

Arbetets titel på engelska: *I just don't have anything to wear. A search in the creative process by writing a script. The theme of the script is how gender expectations differ between boys and girls, by using your own memories, and make them professional.*

Handledare: *Tina Glenvik*

Examinator: *Katarina A Karlsson*

SAMMANFATTNING

Nyckelord: Genus, könsroller, privata minnen, manus, kvinnans roller.

Detta arbete är ett letande i den egna processen i att skapa ett eget manus. Ett manus med fokus på hanteringen av egna minnen på scenen, dvs. förhållandet mellan privat och professionell förhållningssätt. Manuset handlar om könsroller i skolan, hur flickor och pojkar behandlas olika pga våra samhälleliga strukturer.

This is a thesis about the process of writing a script, using one's own memories and how to interpret these private memories professionally to an audience. The theme of the script is how gender expectations differ between boys and girls in today's society.

Innehållsförteckning

1. Inledning	Sid 4
2. Syfte & Metod	Sid 5
3. Korrelation mellan privat & professionell	Sid 6
4. Manus - ”Jag har för fan inget att ta på mig”	Sid 7
Scen 1 Början	Sid 7
Scen 2 Kvinnans roller	Sid 10
5. Diskussion	Sid 12
6. Slutreflektion & det fortsatta arbetet	Sid 14
7. Bibliografi	Sid 15

1. Inledning

Jag har alltid skapat manus och filmat olika idéer sedan jag var liten. Jag skapade nya saker varje dag inom dans, teater och sång. Någonstans på vägen försvann det egna skapandet, och ersattes av att porträttera andras skapande. Det jag vill göra i detta arbete, är att leta fram det egna skapandet igen. Jag vill skriva egna manus och med det, kanske hitta modet att ta tag i den här konstformen på allvar. Det finns tvivel hos mig själv att jag inte skulle klara av det. Jag vill kunna känna att jag vågar, att jag visst skulle kunna skapa egna manus, och att allt inte behöver eller kan vara perfekt. Jag vill med detta arbete få upp mina egna ögon. Förhoppningsvis gör jag misstag som jag sedan kan lära mig av. Jag hoppas att detta arbete ska kunna utveckla och föra mitt skapande till en ny nivå. Mina tvivel på mitt eget skapande går hand i hand med ämnet jag ska skriva om. Jag kommer skriva en föreställning om genus, jämställdhet, och flickor och pojkars olika uppföstran i klassrummet.

Jag vill också med detta arbete gräva i hur mycket egna minnen jag ska använda. Jag var ett barn som tog ”stor plats” och märkte av de stora könsskillnaderna i klassrummet. Jag kommer blanda in mina egna och andras upplevelser.

Det är en stor skillnad på att skriva en fiktiv berättelse, och att skriva om sitt egna liv. Jag vill hitta ett sätt att använda egna minnen utan att det blir för privat. Tanken med föreställningen är att medvetande göra de stora skillnaderna mellan pojkars och flickors krav från lärarna i klassrummet, och genom dessa personliga erfarenheter göra en föreställning som inte blir för privat. Jag vill att människor i publiken ska känna igen sig, och börja fundera på sina egna fördomar och samhällets konstruerade könsstrukturer.

Eftersom skolan ska leda eleverna in i kunskap och en samhällsstruktur, så har lärarna ett enormt ansvar. Lärarna ska enligt mig, betrakta alla elever som lika utifrån egenskaper som eleverna har, snarare än deras kön. Jag vill lyfta fram hur samhällsstrukturer påverkar oss alla, och vill med föreställningen visa att små steg i taget är viktigare än att enbart finna sig i en struktur. Vi kan alla bidra till att sudda ut dem stereotypa bilderna av en man och en kvinna. Vi måste bara lära oss se våra egna mönster.

Jag är en 27 årig kvinna som är uppvuxen i en liten by med två hus i Västerbotten på 1990 talet. Det jag upplevde var att vår skola ute på landsbygden inte var så insatt i skolans könsroller, eller hur man motverkar att falla in i gamla mönster. Det var tydligt att pojkarna fick ta mer plats, prata när de ville, och kom undan med ”pojkestreck”. Medan jag som tjej hade lärare som hotade nästan varje dag att de skulle ringa hem till mina föräldrar och berätta att jag gjort något dumt.

Visst, jag var inget barn som alltid satt tyst och snäll. Det kan inte alltid ha varit lätt. Många gånger förtjänade jag nog ett samtal hem, men jag märkte snart att det fanns tydliga regler för flickorna och pojkarna och att de var olika. Jag gjorde uppror och krävde att ”samma regler ska väl gälla för alla?”

Det du kommer läsa nu är en början av en föreställning med inriktning på (genus) och könsroller, med mina egna minnen och observationer som material. Det är ungefär 30-40 minuters material som är nedskrivet, och mer kommer det bli i framtiden. Den kursiva texten är scenanvisningar och beskrivningar på vad skådespelerskan gör/har på sig eller står. Den vanliga brödtexten är själva manuset. Alltså den talande texten som skådespelerskan säger till publiken, och som är själva berättelsen. Den svarta tjocka texten är repliker från texten ”Det finns en särskild plats i helvetet för kvinnor som inte hjälper varandra” av Lisa Marklund och Lotta Snickare.¹ Det är boken jag läste som grundmaterial till föreställningen, det är där jag hämtar fakta som styrker mina egna upplevelser i skolan.

2. Syfte och Metod

Jag ska göra ett manus genom att använda mig av mina egna minnen och erfarenheter. Jag vill skriva en föreställning som kan spelas på en scen i framtiden. Jag vill inte bara själv vara kreativ och skapa mina egna jobb, utan jag vill lyfta ämnen som jag tycker är viktiga att prata om. Min fråga i detta arbete är ”hur kan jag skriva ett manus med egna erfarenheter som utgångspunkt utan att göra det för privat?”

Jag har i detta manus valt att prata om ämnet könsroller i skolan. Syftet med hela arbetet är att medvetande göra mig själv och andra om problematiken kring våra könsroller. Jag vill även leta i den kreativa processen kring att arbeta med sina egna minnen som skådespelerska. Att hitta ett hållbart arbetssätt att arbeta med privata minnen, men göra dem allmängiltiga.

¹ Lisa Marklund och Lotta Snickare, *Det finns en särskild plats i helvetet för kvinnor som inte hjälper varandra* (piratförlaget 2005)

3. Korrelationen mellan privat och professionell

Vad är då ”Att föreställningen inte får bli för privat”?

Det är ett begrepp som används mycket inom teatervärlden och musikalvärlden. Med det menas att min teaterföreställning inte får bli en terapi timma, och att jag använder publiken som bearbetning. Såklart använder jag mina egna minnen som kanske är jobbiga att komma ihåg, men mitt syfte med föreställningen får inte vara att jag ska ”gråta ut” till publiken. Det blir enligt mig, jättejobbigt att titta på som publik. Jag brukar använda uttrycket ”Jobba med minnen som redan är bearbetade” dvs. minnen som inte längre gör ont, och som inte längre är så negativt laddade. Minnen jag kan prata om, komma ihåg, men som jag redan accepterat och gått vidare med.

Stina Bergman Blix beskriver bland annat i sin avhandling i sociologi på Stockholms universitet, att skådespeleri används som en spegling eller metafor för hur vi agerar i vardagen.² Det pratas allmänt om en klichébild av skådespelaryrket. Tex. Att man som skådespelare gör sig till, och är bra på att ljuga om sina känslor. Men när Stina Bergman Blix gjorde närmare undersökning på skådespelaryrkets arbetssätt, så stämmer inte den bilden. Skådespelare lever sig in och uttrycker en karaktärs olika känslor, och det är mycket mer krävande än vad forskningen trott.

Enligt Stina Bergman Blix avhandling på en generell bild av skådespelaryrket, berättar hon att skådespelare använder sig av privata känslor, minnen och erfarenheter i sitt arbete med en roll. Detta för att kunna förstå rollen bättre och göra den så sann som möjligt. I avhandlingen beskriver hon även att många skådespelare gärna lever ut dessa privata känslor i början av ett rolltolkningsarbete. Efterhand frikopplas de privata känslorna/minnena från skådespelaren och blir mer professionella. Scenen laddas snarare av den sceniska situationen, och inte skådespelarens privata liv.

Detta innebär att rollens sätt att uttrycka känslor kan skilja sig från skådespelarens privata sätt att uttrycka känslor. Skådespelaren hämtar alltså material i sina egna känslor, för att på riktigt kunna känna äktheten i en scen och i rollen. Uttrycket blir helt enkelt rollens egna. När detta görs kväll efter kväll, kan skådespelarens kropp minnas detta, och skådespelaren kan visa känslor utan att skådespelarens privata jag känner det lika starkt. På så sätt kan publiken uppleva skådespelarens upplevelser nyanserade och verkliga. Förmågan att kunna arbeta på ett sådant sätt gör det lättare att vara professionell i skådespelaryrket. Det gör att skådespelaren inte tar skada av att blanda in för privata minnen varje kväll. En skådespelare ska porträttera historier och människor, men det är fortfarande ett jobb. När skådespelaren på kvällen sedan går hem, måste hen kunna koppla bort sitt jobb och bli till sin vanliga privatperson.

Det är det jag själv försöker gräva i när jag skriver mitt manus med egna minnen.

² Stina Bergman Blix: ”Rehearsing Emotions: The Process of Creating a Role for the Stage, ” (PhD Avhandling, Sociologiska Institutionen, Stockholms Universitet, 2010)

4. Manus

”Jag har för fan inget att ta på mig”

Scen 1 Början.

(Sias låt "Chandelier" spelas i högtalarna, rummet är mörkt men börjar sakta bli ljusare. Inne i rummet ser publiken ett klassrum med Whiteboard tavla, bänkar och stolar. På stolarna ligger olika assessorer och kläder. Skådespelerskan kommer in efter ca 20 sekunder dansandes. Vid 1.43 gör skådespelaren ett tecken på att musiken ska stängas av. Monologen börjar med att skådespelerskan sitter på en bänk.)

Kan bara inte låta bli att dansa jävel när den låten spelas! Blir lika pepp varje gång!!! Det är ju så att jag tror att jag ska kasta mig omkring på en kristallkrona, med fabulösa kläder och bara ”släppa loss”....Men så tänker jag mitt i allt: Vilka skor ska jag ha till det? Kommer mina trossor synas om jag har kjol? Men gud, tak kronan kommer gå sönder, och tänk om det finns någon i rummet som kan ge mig ett musikaljobb? Hen vill väl inte jobba med en galning i en takkrona...? Eller är det precis det hen vill? Hade jag varit yngre, typ 9 hade jag nog hängt i alla kristallkronor som fanns om jag hade sett någon. Jag har två bröder, och i min familj fanns det ingen direkt skillnad mellan oss, utom den uppenbara ålderskillnaden på 5 och 8 år. Jag beklagade mig ofta för mamma att det var så orättvist att det var så tydlig skillnad mellan oss i den fysiska styrkan. Jag var ständigt den rörliga måltavlan i alla krigslekar med ärtören.

(Skådespelerskan demonstrerar hur leken gick till-hen faller till marken blundar och räknar till tio och börjar springa igen.)

Så skulle leken gått till, men mina bröder och deras kompisar i en ring runt mig och pepprade mig full med ärtor. När ärtorna tog slut så misströstade de inte. Vi hade 3 stora rönnbärsträd fulla med ammunition. Mamma sa då ”Ni kommer växa i kapp varandra, en dag är ni nästan lika gamla. Det är bara nu det känns som en stor skillnad” Min lycka var total! Jag skulle såklart växa i kapp dem! David var 8 år äldre och Crister 5 år äldre... nästa år skulle det bara vara 7 år mellan mig och David och 4 mellan mig och Crister... och året efter det 6 och 3 år osv... Besvikelsen var enorm när sanningen slog mig. Men så småningom kom jag på en ny idé. Om dem var 8 och 5 år äldre än mig så skulle dem ju bli gamla och skröpliga före mig! Där föddes iden om att jag på äldre dagar ska jaga dem med en käpp på ålderdomshemmet. Den tanken tröstar mig fortfarande... Jag fattade aldrig skolan. Inte egentligen. Jag visste att det fanns regler, men jag hade svårt för att följa dem. När jag gick i fyran jag ihåg att jag satt och räknade hur många år jag hade kvar innan jag var 18...jag tyckte 8 år var galet mycket. Tänk om jag bara hade vetat att jag skulle gå 8 extra år i skolan hade jag nog skitit i allt på plats...

(Skådespelerskan går till vita tavlan och skriver upp statistik om könsroller.)

I boken "Det finns en särskild plats i helvetet för kvinnor som inte hjälper varandra" kan man läsa om olika studier som gjorts.³ EX. Tyska psykologen Ursula Scheu bevisade på 1970-talet att västerländska mödrar behandlar pojk-och flickbebisar olika.⁴ Pojkarna fick ligga i famnen oftare än flickorna, pojkarna ammadades oftare och längre-medan mammorna signalerade till flickbebisarna att skynda på. Överlag var mammorna mer lyhörda på pojkbebisarnas behov. När barnen blev större lärde sig flickorna prata, äta själv och sluta använda blöja fortare än pojkarna.

Slutsats: Flickorna har krav på sig att vara "duktiga" redan som bebisar.

Under 1980 talet gjordes studier som kallades "baby X-studierna" där vuxnas förhållningssätt till bebisar granskades. Små barn som var 24 timmar gamla och uppåt kläddes slumpvis i rosa och blått. Både män och kvinnor behandlade bebisarna olika beroende på färgen på kläderna. Till dem rosa klädda barnen pratade dem mjukt, och smeksamt. Dom försökte lugna barnen och få dem att ligga stilla och helst somna. Dem blå bebisarna uppmuntrades att jollra, sprattla, dem hissades i luften och dem pratade till bebisarna med en hög entusiastisk röst. Det visade sig att dessa experiment inte visade på om det skulle finnas någon skillnad på könen. Utan vilka skillnader som vuxna människor "förväntade sig att finna" hos pojkar och flickor. Vilken syn på hur de båda könen ska uppföra sig. Ett annat exempel är en studie som gjordes på förskolorna Björntomten och Tittmyran i Gävle.⁵

På björntomten användes flickor som stötdämpare mellan bråkiga killar, precis som i resten av världen. Vid matborden satt dem varannan flicka och varannan pojke. Åldern var från 3-5 år. Det visade sig att flickorna hade ansvar vid borden och serverade pojkarna. När en pojke ville ha något stötte han armbågen i sidan på en av tjejerna och grymtade. Flickan såg vad som fattades på pojkens tallrik, och gav honom det han ville ha. Då bestämdes att pojkar och flickor skulle sitta vid varsitt bord.

Då märkte dem att pojkarna inte hade några ord för bordens tre ingredienser, mjölk, sylt och gröt. Dom hade aldrig behövt säga dem. Alla kvinnor och flickor runt om dem hade tolkat och förstått deras gester. Det var alltså ett bord med grymtande pojkar som inte kunde äta själva

³ Lisa Marklund och Lotta Snickare, *Det finns en särskild plats i helvetet för kvinnor som inte hjälper varandra* (Piratförlaget 2005)

⁴ Ursula Scheu, Tysk psykolog och författare.

⁵ Tittmyran och Björntomten är två avdelningar på Trödje förskola, som är en förskola utanför Gävle. Personalen på avdelningarna uppmärksammade i början av 1990-talet att deras egna beteenden gentemot flickor och pojkar skiljde sig åt och ville satsa på att uppmärksamma detta. De ville likabehandla barnen oavsett könstillhörighet. Förskolan har kallats Sveriges första jämställdhetsdagis.

Första gången jag verkligen märkte att det var stora skillnader på flickor och pojkar var just i skolan. Jag umgicks mycket med killarna. Ibland var vi ihop. Jag kommer ihåg Jonathan Holms och mina ”långtradare”... ni vet! En kyss som skulle vara länge

(Skådespelerskan demonstrerar en långtradare)

Och ibland slogs vi. Jag njöt i fulla drag när jag anordnade tävlingar där vi bröt arm, och jag vann alltid. Äntligen tog jag tillbaka vinsten som jag ju alltid förlorade mot mina bröder.

Jag och mina kompisar bestod av en grupp med killar och tjejer. Jag var självutnämnd ledare och såg mig själv som en av mina idoler. Sicken från Jönssonligan. Vi hade inga som helst skillnader mellan könen på våra lekar. Okej, en skillnad fanns... jag ville gärna att killarna skulle jaga tjejerna i tjuv och polis... blev lite roligare så tyckte jag... Jag var högljudd, frågvis, krävde rättvisa, tog stor plats, och ville alltid ha en förklaring. När jag började upptäcka att pojkarna i klassen fick bete sig precis likadant som mig fast aldrig få något straff, var jag ca 7 år. Jag åkte ut ur klassrummet, blev tystad, ignorerad, och fick utskällningar nästan varje dag. Medan pojkarna bara var ”som pojkar är”.

Jag hade ångest för varje utvecklingssamtal. För på varje möte fick jag höra: ”Hon pratar alltid rakt ut”, ”sköter sig inte”, ”stör”, och ”hon måste bli bättre på att räcka upp handen”.

(Skådespelerskan kliver upp på stolarna och bänkarna.)

Lyckligtvis kan jag räcka upp handen i dag. Se så bra det går!

Scen 2

Kvinnans roller

En människa har så många olika sidor. Har ni hört det uttrycket någon gång? Jag har upptäckt att det finns flera roller och sidor en kvinna har som en kan välja på! Jag tänkte visa några exempel:

(Skådespelerskan går till en av stolarna och byter om till en vit nattskjorta med en blå sjal över axlarna.)

”Den eviga oskulden” ska vi börja med att gräva lite djupare i vad den här karaktären har att erbjuda kanske? Den eviga oskulden är kvinnan som precis som uttrycket oskuld, aldrig har legat med någon. Hon är godheten själv som springer omkring på ängarna och nynnär på ”the hills are alive with the sound of music. Hon bara väntar på att en stark hårig karl ska omfamna henne och rädda henne ur sitt nunnan tillstånd. MEN här kommer det svåra, bara för att hon då blivit sexuellt aktiv ska hon för den skull INTE tycka om sex. Hon ska för evigt vara den oskuldsfulla kvinnan som mannen ska få be om att ha sex med, men hon ska inte ge med sig för lätt. För gud bevara oss väl om hon skulle älska sex mer än den ståndaktige mannen.

(Skådespelerskan gör ett korstecken, går till en annan stol och tar på sig glasögon, kavaj, och sätter upp håret i en knut.)

Sedan har vi självklart ”fröken perfekt” vi känner alla minst en. Det här är kontorskvinnan med perfekt frisyra, några härligt tajta svarta byxor, eller varför inte en trevlig tajt kjol! Och självklart en härligt vit men inte allt för genomskinlig blus. Detta är kvinnan som på något mirakulöst sätt alltid ser fräsch ut, vare sig klockan är 06.00 på morgonen eller 18.00 på eftermiddagen. Hon säger alltid rätt saker, håller lagom låg profil, skrattar åt rätt skämt i rätt tillfälle och precis lagom högt. Detta är kvinnan som inte tycker det här med ”feminismen” är ett så viktigt ämne. ”varför kan vi alla inte bara komma överens?” och är väldigt noga med att uttrycka det när en man med inflytande är i rummet.

Men en kvinna ska inte alltid vara oskuldsfull, åh nej! Det finns den andra sidan av henne med. Nämligen den ”Kåta fresterskan”.

(Ljuset skiftar till rödare toner, skådespelerskan byter kläder igen till en röd boa och en svart bh med tofsar utanpå tröjan.)

Nu jävlar ska det bli åka av! Här har vi kvinnan med stort K! Den här, hon vill ligga jämt! Hon blir aldrig nöjd. Hon utforskar allt som har med sex och göra och ser till att hennes sex Cv är fullt av killar i alfabetisk ordning, Hon är kvinnan som blir till en härlig puma i sängen, och river sina stackars byten på ryggen. Mitt i sexet så stönar hon så högt, att grannarna ringer på och undrar om allt är bra.

(Skådespelerskan demonstrerar den kåta fresterskan och kastar sig omkring på bänkarna stönar lite klent och tar av sig sin kostym.)

Sen har vi en ny karaktär i vårt kvinnoregister av ”kvinnlig mångfald”. Den ”håriga jag-hatar-män” kvinnan. Hon rakar sig aldrig, ser till att vara så ”ful” hon bara kan, har en piercing i näsan, eller kanske i de nedre regionerna, och är korthårig eller klippt kort på sidan av håret. Hon har alltid Dr Martins-skor, och en skjorta.

(Skådespelerskan kastar på sig en lumberjack rutig skjorta och fixar piercing.)

Den här kvinnan är med största sannolikhet lesbisk.
Nu har vi 4 härliga karaktärer att välja på. För gud förbjude om vi valde allihop. Nej en är lagom, för lagom är alltid bäst. Lagom tar ju inte heller så stor plats och det är ju huvudsaken.

Problematiken är bara att hur jag än vrider och vänder på det här stora gänget av valmöjligheter kommer jag bara fram till en massa baksidor!
Ja men hör här:

(Skådespelerskan går igenom all kostym som ligger tillbaka på sina platser och rör vid varje kostym allt efter att hon pratar om karaktärerna som tillhör kostymen.)

Den eviga madonnan: problematiken är ju att hon aldrig vill ligga. Mannen känner sig tillslut som den som driver allt och får ingen bekräftelse. Sen är det ju sjukt tråkigt att aldrig vilja ligga. Det blir ju inga barn gjorda på det sättet...

Fröken perfekt som tillslut kommer att komma på att hon inte har någon egen identitet och kommer så småningom knapra piller. Ingen hitt det heller.

Sen har vi min favorit, den kåta fresterskan. Hon blir ju jätte jobbig tillslut för alla vet ju att du inte får ta av mannen hans manlighet och vilja ligga mer ÄN MANNEN!
Herregud! Det kan ju påverka mannens stånd och manlighet. Hur det än är, ett liv utan stånd vill ju inte många ha.

Och sist men inte minst. Den håriga jag-hatar-män karaktären. Hon är ju ett hot mot män OCH kvinnor allt igenom! Hon vill inte ställa upp på samhällets krav på hur en "bra" kvinna ska se ut, och hon hatar män. Hon kan jag ju inte ens fundera på att välja. Det är totalt uteslutet.

Så hur ska jag göra? Jag har en garderob full med kläder, men vet uppenbarligen inte vilken karaktär som förväntas av mig på den nya arbetsplatsen, skolan eller festen. Så här står jag. Med en garderob full med kläder och utbrister: "Jag har för fan ingenting att ta på mig"

(Skådespelerskan framför ett sångnummer.)

5. Diskussion

Jag började hela arbetet med att flödesskriva. Vilket betyder att jag satt en hel kväll och skrev ner en massa osammanhängande minnen. Det slutade på åtta sidor. När jag sedan läste igenom allt så insåg jag att många minnen berättade samma sak. Det handlade om hur jag ansåg att jag såg stora skillnader på hur flickor och pojkar skulle bli bemötta i klassrummet. Då började jag göra en mind map. Jag skrev ner stolpar som tex, skola, barndom, gymnasiet, och i dag. Dom började jag sakta fylla med minnen som hörde till varje kategori för att få en början, mitten och ett slut på manuset.

Sedan började jag skriva in minnena i manuset, och under tiden fylla ut med roliga och idéer. Jag skrev så som jag pratar. Det är ett val eftersom jag vill att föreställningen ska bli berättad på mitt sätt. Jag har dyslexi och är mer bekväm med att prata och göra mig förstådd muntligt. Så det blev naturligt att jag valde att skriva mitt manus i ett slags talspråk. Under tiden som jag skrev fantiserade jag ihop bilderna i huvudet av hur scenen skulle se ut. Det var som att läsa en bok i mitt huvud. Jag såg bilder av vad jag skulle ha på mig och hur scenen såg ut medan jag skrev. Vilket hjälpte mig att hitta nya idéer, på grund av tydligheten med vad jag vill göra.

Sedan började jag lyssna på musik som jag tänkte skulle passa. I nuläget kommer jag använda mig av musik som redan finns. Om jag sätter upp den här i framtiden så skulle jag vilja skriva egen musik. Än så länge har jag bara valt en låt, och det är Sias låt "Chandelier". Den handlar om att kasta sig ut och att inte bry sig om morgondagen. Att på olika sätt vara i nuet, och framför allt våga hänga från en takkrona och bara se vart farten tar dig. Det tyckte jag passade så bra in på det jag berättar om i mitt manus. Att trots att detta är en allvarlig föreställning i grunden, så vill jag ha komik och hopp.

Delen med alla kvinnoroller skrev jag efter att jag själv stått i en överfull garderob och sagt till min man: "Jag har för fan ingenting att ta på mig". När jag insåg att det jag menade var att jag inte vet vem jag ska vara i dag, vem jag förväntades vara på den tillställning vi skulle på. Då började jag tänka efter på alla kvinnoroller jag både spelat på scenen och mött ute i samhället. Vilka kvinnoroller media visar upp, och vilka kvinnoroller jag förväntas kunna kliva in i. Jag bestämde mig för att göra en komisk effekt av dessa kvinnoroller och ta dem till sin spets.

Jag intervjuade lite tjejkompisar, och det visade sig att dem alla hade stött på dessa förväntningar från samhället att vara minst en av dessa kvinnoroller i något sammanhang. Det gav mig mer kött på benen och gjorde att jag kände att det här enkvinnas-föreställningen skulle få en igenkänningsfaktor.

Igenkänningsfaktorer är något vi pratar mycket om i teatervärlden. Det betyder att om du och jag upplevt något, så finns det stor chans att andra gjort det med. Har andra upplevt samma sak, så är det lättare att få publik som sitter och skrattar och gråter med dig i föreställningen. För i det skede jag är nu så är det inte aktuellt att sätta upp en föreställning. Men eftersom jag gärna vill det i framtiden så tycker jag det är viktigt att igenkänningsfaktorn finns där. Både för att locka publik, men också för att öppna upp ögonen på just ämnet genus i klassrummen. För om många börjar se dessa strukturella mönster, så kommer de kanske också vilja sträva mot att motverka särbehandling mellan könen.

Något annat i hela detta är något som jag själv tycker är viktigt i genusfrågan, är det faktum att jag också tycker det är vackert att vi är olika. Men när jag menar att vi är olika, menar jag inte kvinnor och män. Jag menar människor i stort. Jag tycker det är en viktig skillnad, att med genus kampen inte prata om att alla ska bli likadana. Jag vill bara att det ska få vara accepterat att alla får vara som dem vill. Det ska inte vara någon skam på varken killar eller tjejer om dem vill gå i klackar eller älskar att laga mat. Det jag vill är bara att det ska vara individens egna val, inte samhällets värderingar på vilken syssla eller intresse som passar ditt kön.

Det praktiska arbetet kring min karaktär blev att sakta gå igenom replik, för replik. Varje gång jag själv kände att det blev för privat eller nära min egen person, ändrade jag på orden eller hur jag rörde min kropp. Eftersom jag själv har ett inre högt tempo i min kropp, dvs. att jag är en snabb person som både pratar, tänker och rör mig snabbt, så hjälpte det att sakta ner replikerna. Jag började även röra mig långsammare och gå emot mina egna naturliga rörelsemönster, för att hitta ett annat mindre privat spelsätt. Sedan la jag på olika energi tempon i kroppen på de olika kvinnorollerna. Alla fick olika rörelsemönster och olika sätt att prata på. Allt för att göra dessa roller så stereotypa jag kunde för igenkänningsfaktorn.

När jag sjöng eller dansade fick det bli danssteg som låg nära mitt privata jag. För att jag vill gärna att föreställningen även ska spegla lite av mitt kroppsspråk också, men på ställen där jag kan göra det utan att bli för privat.

6. Slutreflektion och det fortsatta arbetet

Under tiden som jag gjort detta arbete så spelade jag rollen ”Mary” vår slutproduktion. Vi gjorde musikalen *Merrily we roll along* av Stephen Sondheim.⁶ Den handlar om Franklin Shepard som förut var en talangfull kompositör, men som övergett sin talang, sina vänner Mary och Charley för att börja producera Hollywoodfilmer. Musikalen börjar från slutet och går bakåt i tiden. Vi får följa Franks liv och se var allt gick snett. Musikalen utspelar sig under 20 år och går från 1976 och backar scen för scen till 1957. Under den här tiden får vi se hur Charley vill skriva musikaler med Frank som inte är kommersiella, och Frank vill över allt annat klättra upp på karriärstegen och tjäna pengar. Mary skriver böcker och lyckas få en bok publicerad och den blir en storsäljare. Hon är hopplöst förälskad i Frank, och vill att deras vänskap ska förbli som den alltid varit.

När jag skrev det här arbetet så började jag lära mig mer och mer om könsroller. Inte bara i skolsammanhang, utan även i teatersammanhang. Jag började se vilka stereotypa könsfallor jag hamnade i när vi repade slutproduktionen. Jag ville att min karaktär skulle vara en egen person, med egna viljor och tankar. Jag ville inte bara att hon skulle vara en kvinna som sprang runt mellan de båda männen och medlade i deras konflikt. Eftersom musikalen handlar om Mary, Charley och Frank, så blev det oundvikligt att min karaktär Mary inte skulle prata om män i sina repliker. Men istället för att göra en stereotyp bild av en kvinna som bara är till för männen på scenen, eller som är i lägre status än sina manliga vänner, så arbetade jag med en högstatuskvinna som drev sina egna agendor och viljor. Jag vred och vände på många repliker. I början sa jag dem i en lägre status, bara för att jag kände att det var den lättare vägen att gå. Men när jag insåg det, så gjorde jag tvärt om. Några tydliga exempel på mitt arbete var att stå still i vissa scener där de manliga huvudkaraktärerna hade en konflikt. Detta gjorde jag för att inte bli kvinnan som springer emellan och medlar. Jag skapade mig en hög status och en tydlig markering på Marys ogillande. En annan situation var att även prata med de manliga skådespelarna om fokus och att ge mig mer plats i rummet. Det är ett lagspel att spela teater. Alla på scenen måste hjälpa varandra att få och ge fokus för att driva historien framåt.

Det fortsatta arbetet på mitt självständiga arbete kommer vara att skriva klart manuset. När det är färdigt ska jag sätta upp föreställningen i ett lite enklare format för en provpublik. När jag sedan har fått en klar föreställning med bra längd, så kommer jag sätta igång med producerandet som tex att göra en budget. Jag kommer behöva musiker, ljud, ljus och rekvisita. Sedan kommer det sista steget bli att hitta en lämplig lokal och ett bra ställe att spela föreställningen på. Jag kommer att fortsätta läsa om könsroller och fokusera på hur vi gestaltar kön på teaterscenerna. Detta arbete har fått mig att vilja läsa, och lära mig mer om hur jag kan utveckla mitt eget rollarbete som skådespelare och musikalartist i framtiden.

⁶ Stephen Sondheim är en amerikansk kompositör och sångförfattare, som är mest känd för sina nyskapande musikaler. *Merrily we roll along* är en musikal som spelar handlingen baklänges och som skrevs 1981.

7. Bibliografi

Litteraturlista

Blix, Bergman, Stina. *Rehearsing Emotions: The Process of Creating a Role for the Stage*, Stockholms universitet, PhD Avhandling Sociologiska Institutionen, 2010

Litteraturlista i manuset

Marklund, Lisa och Snickare, Lotta. *Det finns en särskild plats i helvetet för kvinnor som inte hjälper varandra*. Piratförlaget, 2005 (citat från denna boken ingår i manuset.)

Andra fotnoter

Fruler, Sia *Chandelier*, från albumet *1000 forms of fear*, 2014

Sondheim, Stephen, *Merrily we roll along*, 1981.

Scheu, Ursula, *Vi föds inte till flickor - vi görs till det: småbarnsuppfostran i det västerländska samhället*, Frankfurt, Fischer pocketbok förlag, 1977